

Pilar 3

Evaluering av de seks IRB-bankenes pilar 3 rapporter

Etterlevelse av forskriftens krav og hensiktsmessighet for markedet

Dato: 19.03.2009

Innholdsfortegnelse:

Kapittel 1: Mandat og konklusjoner

Kapittel 2: Om innholdet i rapporteringen er i henhold til forskriftskravene

Kapittel 3: Om formen for rapportering er hensiktsmessig for markedet

Kredittilsynet

Tlf. 22 93 98 00

post@kredittilsynet.no

www.kredittilsynet.no

1. MANDAT OG KONKLUSJONER

Kredittilsynet har vurdert følgende:

- a. Om innholdet i pilar 3-rapporteringen er i henhold til forskriftskravene for seks IRB banker
- b. Om formen på pilar 3-rapporteringen er hensiktsmessig for markedet/investorene/kundene

Kredittilsynet har kommet frem til følgende konklusjoner på punktene over, basert på en gjennomgang av de seks bankers pilar 3-rapporter;

- a. De foreliggende pilar-3 rapportene fra IRB-bankene er et godt utgangspunkt for etterlevelse av forskriftens krav. Imidlertid mangler det informasjon fra noen av bankene på enkelte sentrale punkter, særlig gjelder dette pilar-1 området. Bankene bør opplyse noe mer om styring og kontroll av risiko, noe som Kredittilsynet vil bekjentgjøre i et ajourført rundskriv 27/2007.
- b. For å oppnå intensjonen ved pilar-3 rapporten, kreves det at den i innhold legges så langt opp mot grensen til konkurransesensitiv og dermed konfidensiell informasjon som mulig. Ingen av pilar-3 rapportene når dette målet, noe som reduserer hensiktsmessigheten av rapportene. Kredittilsynet vil gjennomgå forskrift og rundskriv på nytt for på denne måten å få frem klarere hva som er kravene og dermed bidra til en kvalitetshevning av rapporteringen.

Rapportene for SpareBank 1 Nord-Norge, SpareBank 1 SMN, SpareBank 1 SR-Bank og Nordea Bank Norge er avgitt per 31.12.2007. Vurderingen av DnB NOR Bank er basert på konsernets kvartalsvise pilar 3-rapporter¹ i 2008. Pilar 3-rapporten til Sparebanken Vest er avgitt per 30.06.2008.

Pkt. 1 a Om innholdet i pilar 3-rapporteringen er i henhold til forskriftskravene

Kredittilsynet vurderer sammenfatningsvis at de foreliggende pilar 3-rapportene fra IRB-bankene er et godt utgangspunkt for etterlevelse av forskriftens krav. Imidlertid mangler det informasjon fra noen av bankene på enkelte sentrale punkter på pilar 1-området. Når det gjelder pilar 2-området oppfyller bankene informasjonskravet med få unntak. Bankene bør imidlertid opplyse noe mer om pilar 2-prosessen og styring og kontroll av risiko, noe Kredittilsynet vil bekjentgjøre i et ajourført rundskriv 27/2007.

Som det fremgår i denne rapportens kapittel 3 (underpunktene 3.5 og 3.7) mener Kredittilsynet at det er grunnlag for å foreta visse endringer/presiseringer i kapitalkravsforskriftens pilar 3-bestemmelser, eventuelt i rundskriv 27/2007.

Hovedpunktene som ikke etterleves i tilstrekkelig grad følger nedenfor. En mer detaljert gjennomgang følger i kapittel 2.

Pilar 1-krav

- **§ 45-2 Opplysninger på konsolidert grunnlag**
Bare en bank har gitt opplysninger om kapitalkrav og ansvarlig kapital, med mer, for innkonsoliderte finansinstitusjoner. Dette burde vært gjort av alle bankene, og er derfor et punkt hvor forskriften vurderes som ikke oppfylt.
- **§ 45-6 Kapitalkrav**
Kredittilsynet vurderer kravet om opplysninger om kapitalkrav i pilar 1 per risikokategori og engasjementskategori som et sentralt informasjonselement i pilar 3. Etterlevelsen av §

¹ I vurderingene er 2. kvartals rapporten er hovedsakelig benyttet, men for enkelte bestemmelser er 3. kvartals rapporten benyttet.

45-6 er varierende på tross av at forskriften er utvetydig formulert, men en bank har i særlig grad mangelfulle opplysninger.

- *§ 46-3 Kredittrisiko-IRB*
Alle bankene har minst en betydelig mangel i sin rapportering av kredittrisiko etter IRB-metoden, men en bank skiller seg likevel positivt ut. § 46-3 er beheftet med uklarhet og det er derfor vanskelig å konkludere for bastant når det gjelder etterlevelse. Likevel er Kredittilsynet av den oppfatning at alle bankene burde ha klart å opplyse tilstrekkelig på følgende, sentrale punkter: konkretisert beskrivelse av IRB-modellen og prosessen for kontroll av denne, sammenligning mellom estimerte og realiserte verdier på egenfastsatte risikoparametre og hvordan disse anvendes utover regulatoriske formål, og en konkret beskrivelse av datagrunnlaget som inngår i valideringen av IRB-systemet.
- *§ 46-4 Sikkerheter*
En bank har tilfredsstillt kravene fullt ut etter denne paragrafen og tre banker har utelatt svært lite. To bankers rapporter er mer mangelfulle enn de øvrige når det gjelder sikkerhets-opplysninger. Særlig punkt a, dvs. hvilke sikkerheter som hensyntas ved fastsettelsen av kapitalkrav, burde vært oppgitt av alle bankene. Andelen av engasjement per engasjementskategori som er sikret med pant, kredittderivat eller garanti burde også vært oppgitt av alle banker. En bank har fordelt dette på alle engasjementskategorier, det har en annen bank tilnærmet gjort også, mens de øvrige fire banker ikke oppgir dette, eller kun oppgir dette for IRB-kategoriene.
- *§ 46-6 Verdipapirisering.*
Etter § 46-6 skal det offentliggjøres en rekke opplysninger om verdipapirisering. Bestemmelsene er kun aktuelle for en bank som ikke har opplyst iht. kravene. Bestemmelsene vurderes ikke å være uklar, og banken burde derfor ha oppfylt kravene i forskriften. For de øvrige bankene burde det vært gitt negative bekreftelser, dvs en opplysning om at punktet ikke er aktuelt for banken.
- *§ 46-9 Egenkapitalposisjoner utenfor handelsporteføljen*
Bestemmelsen er stort sett etterlevet. En bank etterlever ikke kravene i b, c, e og f. To andre banker etterlever heller ikke krav i e.

Pilar 2-krav

- *§ 45-7 Styring og kontroll*
Bankene i utvalget overholder med enkelte unntak kravene i § 45-7. En bank har ikke opplyst iht. § 45-7 (3b), to banker har ikke opplyst tilstrekkelig iht. § 45-7 (3c) og tre banker oppfyller ikke § 45-7 (3d).

Paragraf 45-7 har kvalitative krav. Som omtalt i denne rapporten i punktene 1.b.1 og 1.b.2 (jf. også punktene 3.3 og 3.4), mener Kredittilsynet at institusjonene bør redegjøre noe mer for pilar 2-prosessen iht. § 45-7 (1) og noe mer om styring og kontroll av risiko iht. § 45-7 (2).

- *§ 46-1 Generelt om kredittrisiko*
Bestemmelsene i 1a, 1b og 1d er stort sett etterlevet. En bank etterlever ikke 1a og 1b. Tre banker har en mindre mangel under 1d.

Bestemmelsene i 1e og 1f er også stort sett etterlevet, men fire banker har ikke gitt separate opplysninger for engasjementer med verdifall og mislighold.

- *§ 46-10 Renterisiko utenfor handelsporteføljen*
Fire banker har ikke gitt opplysninger iht. § 46-10.

Pkt. 1b Om formen på pilar 3-rapporteringen er hensiktsmessig for markedet/investorene/kundene.

Baselkomiteens hensikt med pilar 3 er at institusjonene skal gi opplysninger som gir aktørene mulighet til å vurdere bankens risikoprofil, risikoeksponering og kapitalisering. Samtidig skal informasjonen gis på en konsistent og forståelig måte, som fremmer sammenlignbarhet mellom bankene ("enhance comparability").

Baselkomiteen poengterer at pilar 3 har et snevrere siktemål enn regnskapsrapporteringen, og at det er et mål i seg selv å unngå overlapping mellom disse. Den oppfordrer institusjonene til å samle all pilar 3-relatert informasjon på ett sted, og at det finnes referanser til pilar 3-dokumentasjonen i det offentlige regnskapet slik at aktørene finner fram til dem. Baselkomiteen er av den oppfatning at kravene som er stilt til bankenes informasjon vedrørende kapitalforhold og risiko ikke pålegger dem å gi markedet konkurransesensitiv og dermed konfidensiell informasjon. Noen av informasjonskravene går utover det bankene tidligere ville vært villige til å informere om – "proprietary information". Utfordringen i pilar 3 er for bankene å finne balansen mellom det å ikke gi fra seg konkurransesensitiv informasjon og likevel gi aktørene et bedre grunnlag for å vurdere og sammenligne reell kapitaldekning mellom bankene. For å oppnå intensjonen med pilar 3-rapportene, så er det nødvendig at de i innhold legger seg så langt opp mot grensen til konkurransesensitiv informasjon som mulig. Kredittilsynets samlede vurdering av pilar 3-rapporteringen er at ingen av rapportene når dette målet.

Ideelt sett skal markedet fungere som kvalitetssikrer av pilar 3-rapportene. Dette krever at en finansinstitusjon får tilbakemelding om mangler i rapporten og dermed blir motivert for endring. Med markedet tenker vi her på fundingkilder, aksjonærer, konsultentselskaper, konkurrenter og alle andre aktører. I denne sammenheng har revisjonsselskapet Ernst & Young offentliggjort vurderinger av større nordiske bankers etterlevelse av kravene til informasjon i pilar 3. Ernst&Youngs rapport dekker alle de norske bankene som er vurdert i denne rapporten. Med bakgrunn i at Kredittilsynets oppfatning om at det er rom for forbedring av pilar 3 – rapporteringen, så er det positivt at institusjonene på denne måten får en tilbakemelding fra markedets aktører.

Kredittilsynet ser at i noen tilfeller der institusjonenes rapportering er lite hensiktsmessig, så kan dette til en viss grad forklares med at forskriftsteksten er uklar. Rundskriv 27/2007 gir på de samme punktene liten tilleggsinformasjon. Kredittilsynet vil vurdere en gjennomgang av rundskrivet, der målsettingen er å gi utfyllende og presiserende informasjon i forhold til forskriftens tekst. Særlig gjelder dette de punktene i kapittel 3 hvor Kredittilsynet har notert at verken forskriften eller rundskrivet er tilstrekkelig klar. Kredittilsynet kan i et slikt oppdatert rundskriv peke på forbedringsmuligheter når det gjelder informasjon i pilar 3, hvorav de viktigste punktene fremgår nedenfor i prioritert rekkefølge. Se for øvrig kapittel 3 for en mer detaljert gjennomgang.

- **1.b.1 Behov for mer informasjon om pilar 2-prosessen**

Kredittilsynet er av den oppfatning at bankene bør opplyse om hvilket kapitalmål som er vedtatt i styret. Dette ville gitt mulighet til å sammenligne målet mot minimumskravet i pilar 1 og mot faktisk ansvarlig kapital. Det vil rettes en henstilling til institusjonene i et ajourført rundskriv 27/2007 om å opplyse om dette. Det er også et mål at sammenstilling av opplysninger om minimumskrav i pilar 1, faktisk ansvarlig kapital og institusjonenes kapitalmål presenteres på samme sted i rapporten. Dette vil gjøre det lett for leseren å sammenligne størrelsene.

- **1.b.2 Behov for mer informasjon om styring og kontroll av risikoer**

Informasjon om styring og kontroll av hver risikotype i § 45-7 (2) vurderes å være for overordnet. Detaljert informasjon om risikostyring vil kunne representere informasjon om forretningshemmeligheter, som bankene vil unngå å opplyse om.

Kredittilsynet mener imidlertid at bankene ikke bare kan nøye seg med å redegjøre for at det foretas stresstester, men at det må opplyses generelt om konservatismen i disse (ekstreme, men påregnelige hendelser og lignende og om de omfatter alle risikotyper i banken). Informasjon om forutsetninger for stresstester er viktig for å få et inntrykk av prosessen for å vurdere bankens samlede kapitalbehov, jf. § 45-7 (1) om pilar 2-prosessen. Videre bør bankene følge en banks eksempel med å redegjøre for endring i risikobildet for hver risiko siste år. Kredittilsynet vurderer derfor å rette henstillinger til bankene om forbedringer som påpekt i dette avsnitt i et ajournert rundskriv nr. 27/2007.

- **1.b.3 Negative bekreftelser**

I mange av de tilfellene der banken ikke har gitt den informasjonen som forskriften stiller konkret krav om, så er begrunnelsen for dette at temaet ikke er relevant for banken. Det er likevel slik at det er behov for å få klarlagt at banken ikke har denne typen eksponering eller at bestemmelsen ikke er relevant av andre grunner. Kredittilsynet vil i et ajournert rundskriv nr. 27/2007 be bankene om å vurdere å bruke *negativ bekreftelse*.

- **1.b.4 Behov for veiledning til § 46-3 Kredittrisiko IRB-metoden**

Rapporteringskravene i § 46-3 er ikke relevante for de porteføljene som IRB-bankene har fått unntak fra IRB-metoden for, eksempelvis stater og institusjoner. Med få unntak er konsekvensen at bankene ikke har gitt opplysninger om samlet engasjementsbeløp før og etter sikkerheter for unntaksporteføljene, og heller ikke i hvilken grad de eventuelt benytter tilgjengelige ratinger for disse engasjementene. Kredittilsynet mener at dette burde vært gjort. Problemet kan løses ved å gi utfyllende veiledning i et ajournert rundskriv nr. 27/2007.

Paragraf 46-3 g krever sentral informasjon som institusjonene bør gi – sammenligning av realisert og estimert verdi for tapsgrad, PD, LGD og EAD. Ikke alle banker har opplyst om dette. Forholdet vurderes omtalt i et ajournert rundskriv nr. 27/2007

- **1.b.5 Behov for mer informasjon om konsolidering**

Iht. § 45-2 (2) a skal banken beskrive forskjeller i konsolideringsgrunnlaget ved konsolidering etter regnskapsreglene og ved konsolidering for kapitaldekningsformål. Alle bankene har beskrevet dette tilfredsstillende. Leseren får da en oversikt over alle institusjoner i konsernet som konsolideres, men får ingen oversikt over hvilke av disse selskaper som har kapitaldekningskrav. For å bedre formen på rapporteringen vil Kredittilsynet i ajournert rundskriv nr. 27/2007 vurdere å be bankene om å liste opp hvilke selskaper i konsernet som har kapitalkrav ved besvarelsen av § 45-2. Dette vil gi leseren relevant informasjon i forhold til kravene i §§ 45-2 (2) og 45-2 (3).

- **1.b.6 Retningslinjer for Pilar 3 i bankene**

Kredittilsynet har kun konstatert hvorvidt bankene har opplyst om de har retningslinjer eller ikke, jf. kravet i forskriftens § 45-4. Det kan være grunn til å vurdere om en i ajournert rundskriv 27/2007 skal kreve at retningslinjene skal fastsettes av styret og at retningslinjene generelt skal ta stilling til alle relevante forhold knyttet til Pilar 3 prosessen, herunder at det bør tas stilling til hva som kan offentliggjøres og ikke av proprietær informasjon i vedkommende bank. Det vises i den forbindelse til behovet for mer åpenhet i Pilar 3 rapportene om styring og kontroll av risiko, herunder stresstesting.

2. OM INNHOLDET I RAPPORTERINGEN ER I HENHOLD TIL FORSKRIFTSKRAVENE

Kredittilsynet har gjennomgått hver enkelt banks pilar 3-rapport og utarbeidet følgende vurderinger av hvilke paragrafer i kapitalkravsforskriftens Del IX Offentliggjøring av finansiell informasjon (§§ 45-1 til og med 45-7 og §§ 46-1 til og med 46-10) som ikke anses etterlevet.

Forskriftsbestemmelser som ikke anses etterlevet:

Oversikten følger forskriften og er ikke rangert etter vesentlighet.

- *§ 45-2 Opplysninger på konsolidert grunnlag*
Tre institusjoner har ikke besvart pkt 2b om hindringer for overføring av kapital. Bare en bank har gitt opplysninger om kapitalkrav og ansvarlig kapital med mer for innkonsoliderte finansinstitusjoner. Dette burde vært gjort av alle, og er derfor et punkt hvor forskriften vurderes som ikke oppfylt.
- *§ 45-5 Opplysninger om ansvarlig kapital*
Punktet er fullt ut oppfylt for alle bankene.
- *§ 45-6 Kapitalkrav*
 - a) Når det gjelder kredittrisiko pr engasjementskategori, så er dette tilfredsstillende opplyst av to banker. For de øvrige, er det bare oppgitt for et fåtall engasjementskategorier. Særlig mangelfullt er det for en bank som bare har gitt en grafisk fremstilling av *samlet* kapitalkrav uten å tallfeste nøyaktig. På dette punktet burde bankene ha fulgt forskriftens krav.
 - b) For spesialiserte foretak og egenkapitalposisjoner er igjen denne bankens rapport for det meste mangelfull. En annen bank skulle ha gitt opplysninger om kapitalkrav for egenkapitalposisjoner ettersom kapitaldekningsoppgaven viser at de har det. Det er ingen grunn til at bankene ikke skulle oppfylle dette opplysningskravet.
 - c) En bank har unnlatt å opplyse kapitalkrav for motpartsrisiko for derivater.
 - d) Denne bestemmelsen anses kun aktuell for en bank og denne banken tilfredsstiller kravet i bokstav d. For de øvrige bankene har ingen av bankene opplyst om kapitalkravet for verdipapiriserte posisjoner i bankporteføljen. Kredittilsynet er av den oppfatning at det hadde vært å foretrekke at de bankene hvor punktet ikke er aktuelt, opplyser om dette – negativ bekreftelse.
 - e) To banker har ikke delt opp kapitalkravet fullt ut etter risikokategoriene som nevnt.
 - f) Bare en bank har klart å gi tilfredsstillende opplysninger om kapitalkrav for operasjonell risiko. Dette kravet er relativt lett å etterleve, dessuten av spesiell interesse fordi det er en av de store endringene i Basel II.

Kredittilsynet vurderer kravet om opplysninger om kapitalkrav i pilar 1 per risikokategori og engasjementskategori som et sentralt informasjonselement i pilar 3, ettersom hovedhensikten er å gi grunnlag for å vurdere bankens kapitaldekning. Etterlevelsen av § 45-6 er varierende på tross av at forskriften er utvetydig formulert, men en bank skiller seg ytterligere ut fordi den bare oppgir samlet kapitalkrav som heller ikke er tallfestet.

- *§ 45-7 Styring og kontroll*
(3b) Organisering av risikostyringsfunksjonen
Opplysningskravet er stort sett etterlevet. En bank har ikke opplyst om dette. Denne banken har heller ikke henvist til årsrapporten der risikostyringsfunksjonen eventuelt er omtalt.

(3 c) Omfanget av og egenskaper til risikorapporterings- og målesystemet

To banker har ikke opplyst tilstrekkelig om dette. Det fremgår av disse bankenes rapporter at styret vedtar mål, rammer og risikoer for alle risikoområder med kvartalsvis rapportering. En bank opplyser om måling av risiko, men ikke om rapportering. Denne banken har heller ikke henvist til årsrapporten der rapportering eventuelt er omtalt.

(3 d) Retningslinjer og rutiner for overvåking og bruk av sikkerhetsstillelse

Tre av bankene oppfyller ikke opplysningskravet. Bankene har kun opplyst om andel pantesikrede lån for ulike porteføljer.

- *§ 46-1 Generelt om kredittrisiko*

(1a) Definisjoner av mislighold og verdifall som benyttes for regnskapsformål

Opplysningskravet er stort sett etterlevet. En bank imøtekommer ikke kravet. Mislighold er ikke definert, kun tidsfordelt misligholdt volum er oppgitt. For øvrig har en bank definert mislighold indirekte i tilknytning til en tabell.

(1b) Beskrive metoder som brukes for å fastsette verdiendringer og nedskrivninger

Stort sett etterlevet. En bank etterlever ikke opplysningskravet.

(1d) Samlet engasjementsbeløp oppdelt i engasjementstyper fordelt på (1) geografiske områder (2) bransjer/type motpar og (3) etter gjestående løpetid

Opplysningskravene er stort sett etterlevet. Tre banker har mangler. To av disse mangler opplysning om fordeling på løpetid og en av disse bankene mangler fordeling på geografi.

(1e) Samlet engasjementsbeløp oppdelt i engasjementstyper fordelt på: (1) samlet engasjementsbeløp for engasjementer med verdifall og forfalte engasjementer angitt separat, (2) verdiendringer og nedskrivninger, og (3) resultatførte verdiendringer i perioden.

Opplysningskravene er stort sett etterlevet. Det skal gis separate opplysninger for engasjementer med verdifall og mislighold. Dette er ikke etterlevet for fire banker.

(1 f) Separat angivelse av samlede engasjementsbeløp med verdifall og misligholdte engasjementer fordelt på geografiske områder, herunder samlede verdiendringer og nedskrivninger

Opplysningskravene er stort sett etterlevet. Det skal gis separate opplysninger for engasjementer med verdifall og mislighold. Dette er ikke etterlevet for fire banker.

- *§ 46-3 Kredittrisiko-IRB*

a) Alle bankene informerer om Kredittilsynets tillatelse til å benytte IRB-metoden

b) Pkt.1: Med unntak av en bank, har alle bankene gitt en beskrivelse av sitt IRB-system, som regel som en del av den generelle beskrivelsen av sitt kredittrisikostyringssystem. I vurderingen av etterlevelsen har Kredittilsynet satt som krav at beskrivelsen skal være knyttet til konkrete forhold ved bankens IRB-system og i mindre grad en generell gjennomgang. Vi vurderer det som en viktig mangel i denne ene bankens rapport at dette kravet ikke er oppfylt.

Pkt. 2: Fire av de seks bankene gir ingen opplysninger om bruken av egenfastsatte risikoparametre utoverdet å fastsette beregningsgrunnlaget og forventet tap beløp. Dette er et sentralt krav, fordi det har sammenheng med anvendelseskravet til IRB-systemet.

Pkt. 3: To banker har ikke opplyst om bruken av sikkerheter for fastsettelse av risikoparametre.

Pkt 4: I vurderingen av etterlevelsen har Kredittilsynet satt som krav at beskrivelsen skal være knyttet til konkrete forhold ved bankens IRB-system og i mindre grad en generell gjennomgang. Som et minimum må internrevisjonens rolle beskrives. En av

bankene har meget informativ rapportering på dette punktet. En bank henviser til årsrapporten. De øvrige fire anses ikke å ha oppfylt kravet til informasjon.

- c) Alle bankene har informert på dette punktet, men med varierende kvalitet. To banker er i særklasse best. De øvrige fire mangler først og fremst en presisering av hvilket datagrunnlag som benyttes i valideringen av IRB-systemet – som er et sentralt punkt.
- d) Alle bankene har stort sett rapportert samlet EAD for hver engasjementskategori. Imidlertid er ubenyttet ramme ikke oppgitt for fem banker.
- e) Alle bankene har gjort forsøk på å rapportere de faktiske verdiendringene for den enkelte engasjementskategori, selv om det varierer hvor mange kategorier som er inkludert. Imidlertid er begrepet "verdiendringer" så uklart at det er vanskelig å fastslå om forskriften er etterlevet.
- f) Alle bankene rapporterer faktiske tap i forrige periode. For en bank er det noe uklart om de engelske begrepene er i samsvar med standard norske regnskapsbetegnelser. Når det gjelder kravet om fordeling på risikoparametre så er dette så uklart at det ikke kan stilles som krav at institusjonene skal opplyse om det. Det er det heller ingen som har gjort.
- g) Bare to banker mangler en sammenligning mellom estimerte og realiserte verdier for egenfatsatte risikoparametre. Dette kravet bør etterleves.

Alle bankene har minst en betydelig mangel i sin rapportering av kredittrisiko etter IRB, men en bank skiller seg likevel positivt ut. Paragraf 46-3 er beheftet med uklarhet og det er derfor vanskelig å konkludere for bastant når det gjelder etterlevelse. Likevel burde alle bankene ha klart å opplyse tilstrekkelig på følgende, sentrale punkter: (i) konkretisert beskrivelse av IRB-modellen og prosessen for kontroll av denne, (ii) sammenligning mellom estimerte og realiserte verdier på egenfatsatte risikoparametre og hvordan disse anvendes utover regulatoriske formål, og (iii) en konkret beskrivelse av datagrunnlaget som inngår i validering av IRB-systemet.

- **§46-4 Sikkerheter**

- a) To banker opplyser ikke om hvilke hovedtyper av pant som benyttes ved beregning av kapitalkrav for kredittrisiko. Dette burde vært opplyst av alle.
- b) Typer kredittderivater som benyttes opplyses bare av en bank, men en bank oppgir at det ikke er relevant. De øvrige burde ha gitt en negativ bekreftelse .
- c) Tre banker opplyser ikke om andel av engasjementsbeløp sikret med garantier eller kredittderivater, dette burde vært gjort. Det bes også om en fordeling på engasjementskategorier, men her kan henvisningen til andre paragrafer i forskriften være noe misvisende
- d) Tre banker oppgir bare andelen sikret med pant for massemarked, mens en bank tilfredsstiller kravet nesten fullt ut. To banker mangler helt disse opplysningene. Med andre ord mangelfullt for alle bankene fordi bankene burde ha fylt ut data for alle engasjementskategorier. Imidlertid er henvisningen noe uklar.
- e) To banker tilfredsstiller kravene til informasjon om retningslinjer for vurdering av motregning, konsentrasjon av sikkerhet og verdivurdering av sikkerhet fullt ut. En bank gir ingen informasjon på disse punktene, de øvrige gir delvis informasjon.

En bank har tilfredsstilt kravene fullt ut etter denne paragrafen, tre banker har utelatt svært lite. Rapportene fra to banker er mangelfulle på mange punkter når det gjelder sikkerhetsopplysninger. Særlig punkt a, hvilke sikkerheter som hensyntas ved fastsettelsen av kapitalkrav, burde vært oppgitt av alle bankene. Andelen av engasjement pr engasjementskategori som er sikret med pant, kredittderivat eller garanti burde også vært oppgitt av alle. En bank har fordelt sikkerheter på alle engasjementskategorier. Det har en annen bank tilnærmet gjort også. De øvrige bankene oppgir opplysninger om sikkerheter fordelt på engasjementskategorier eller bare for IRB-kategoriene.

- *§ 46-5 Motpartsrisiko for derivater, mv.*
 - a) Bestemmelsen anses etterlevet av 3 av bankene. En bank tilfredsstillter kun kravene for derivater utenfor handelsporteføljen.
 - b) To banker oppfyller kravene, mens en bank gir kun en generell beskrivelse av motregning og bruk av sikkerheter og oppgir kun netto virkelig verdi. En bank opplyser kun om netto virkelig verdi for derivatene utenfor handelsporteføljen.
 - c) Bestemmelsen er bare aktuell for en bank som etterlever kravene i § 46-5, bokstav c.
 - d) Tilsvarende som for bokstav c er bestemmelsen kun aktuell for en bank. Denne banken tilfredsstillter kravene i § 46-5, bokstav b.
 - e) To banker tilfredsstillter kravene, mens fire banker ikke har gitt en beskrivelse av retningslinjer og rutiner for sikkerhetsstillelse.

En bank skiller seg positivt ut ved at kravene i forskriften er tilfredsstilt fullt ut, mens to banker bare har en mangel. En bank tilfredsstillter kravene i forskriften kun for derivater utenfor handelsporteføljen. To banker har i kapitaldekningsoppgavene rapportert motpartsrisiko i og utenfor handelsporteføljen, men har ikke offentliggjort den informasjonen som er påkrevd etter § 46-5. Forskriften anses ikke for å være uklar på dette punktet, og det vurderes derfor som et punkt hvor kravene i forskriften ikke er oppfylt for disse to banker.

- *§ 46-6 Verdipapirisering*
 - a)-j) Bestemmelsene er kun aktuelle for en bank som ikke har opplyst iht. kravene. De øvrige bankene har ikke bekreftet at de ikke har denne typen eksponering.
- *§ 46-9 Egenkapitalposisjoner utenfor handelsporteføljen*

(b) Oversikt over regnskapsprinsipper og verdivurderingsmetoder
Bestemmelsen er stort sett etterlevet. En bank har ikke opplyst iht. kravet

(c) Opplysninger om bokført verdi og virkelig verdi
Bestemmelsen er stort sett etterlevet. En bank har ikke opplyst iht. kravet

(e) Realiserte gevinster eller tap som følge av salg og likvidasjon i perioden
Tre banker har ikke opplyst iht. kravet.

(f) Samlede urealiserte gevinster og tap i henhold til verdivurderingen og eventuell medregning i kjerne- eller tilleggskapital.
Bestemmelsen er stort sett etterlevet. En bank har ikke opplyst iht. kravet
- *§ 46-10 Renterisiko utenfor handelsporteføljen*
 - a) *Metoder for å måle renterisiko og hvor ofte renterisiko måles*
Dette er ikke opplyst av fire banker.
 - b) *Endringer i perioden i inntekt og verdi fordelt på valutatype beregnet etter institusjonens metode*
Dette er ikke opplyst av fire banker.

3. OM FORMEN FOR RAPPORTERING ER HENSIKTMESSIG FOR MARKEDET

I det følgende vil Kredittilsynet ta opp en del forhold som vil revurderes i pilar 3. Det gjelder dels et eventuelt behov for endringer/presiseringer i forskriften og dels utvidet omtale i ajourført rundskriv nr. 27/2007. Momentene følger forskriften og er ikke rangert etter vesentlighet.

3.1 Generelle problemstillinger – behovet for negative bekreftelser og kryssreferanse til årsberetningen

- I mange av de tilfellene der banken ikke har gitt den informasjonen som forskriften stiller konkret krav om, så er begrunnelsen at temaet ikke er relevant for banken. Det er likevel slik at det er behov for å få klarlagt at banken ikke har denne typen eksponering eller at bestemmelsen ikke er relevant av andre grunner. Løsningen er at bankene bør gi negative bekreftelser på disse punktene. Eksempler på dette er hvorvidt banken har verdipapiriserte posisjoner, motpartsrisiko for derivater, typen av kredittderivater som benyttes og bruken av ekstern rating.
- Kredittilsynet kan i samsvar med § 45-1 fastsette et format for offentliggjøringen av pilar 3. Dette er ikke gjort og vurderes fortsatt som lite hensiktsmessig. Kredittilsynet har imidlertid lagt til grunn at når banken har etablert et eget pilar 3 dokument, så skal informasjonen som kreves i hovedsak kunne finnes der. Samtidig forutsettes det at en mulig investor har tilgang på årsrapporten, slik at krysshenvisninger dit er akseptabelt. Eksempel på dette er at en bank henviser til nærmere angitte sider i årsrapporten for informasjon iht. § 46-3 b, pkt 4.

3.2 § 45-2 Opplysninger på konsolidert grunnlag

- Iht. § 45-2 (2) a skal banken beskrive forskjeller i konsolideringsgrunnlaget ved konsolidering etter regnskapsreglene og ved konsolidering for kapitaldekningsformål. Alle bankene har beskrevet dette tilfredsstillende. Leseren får da en oversikt over alle institusjoner i konsernet som konsolideres, men får ingen oversikt over hvilke av disse selskaper som har kapitaldekningskrav. Leseren skal ved kravet i § 45-2 (3) få en oversikt over selskaper i konsernet som har kapitaldekningskrav ved at det skal opplyses på institusjonsnivå om ansvarlig kapital (§ 45-5) og kapitalkrav (§ 45-6) for selskaper i konsernet. Kredittilsynets vurdering er at kravet i § 45-2 (2) er svakt besvart av institusjonene. Dette innebærer for eksempel at en bank ikke har opplyst om ansvarlig kapital og minstekrav til kapital i to datterselskaper. For å bedre formen på rapporteringen vil Kredittilsynet i ajourført rundskriv 27/2007 vurdere å be bankene om å liste opp hvilke selskaper i konsernet som har kapitalkrav ved besvarelsen av § 45-2. Dette vil gi leseren relevant informasjon i forhold til 45-2 (2) og 45-2 (3).
- § 45-2 b lyder; ”enhver eksisterende eller påregnelig materielle eller lovmessig hindring for hurtig overføring av ansvarlig kapital eller tilbakebetaling av gjeld mellom morselskap og datterselskap.” Den viktigste informasjonen her er beskrivelse av eventuelle spesifikke hindringer som eksempelvis forårsakes av andre lands lover eller andre konkrete hindringer utover norsk lov. Det vurderes å presisere dette i et ajourført rundskriv 27/2007.

3.3 § 45-7 Beskrivelse av pilar 2 Prosessen

§ 45-6 krever at institusjonen skal offentliggjøre minimumskravet til ansvarlig kapital og § 45-7 krever at institusjonen skal offentliggjøre en beskrivelse av institusjonens prosess for å vurdere samlet kapitalbehov. Alle bankene (unntatt en bank) har gått utover forskriftens krav om kun å opplyse om minimumskravet i pilar 1 og prosessen i pilar 2. De fem bankene opplyser om det internt vurderte kapitalbehovet (Economic Capital) i tillegg

til å opplyse om minstekravet. En bank opplyser også om kapitalmål. Informasjon om Economic Capital og pilar 1 krav fremkommer på forskjellige steder i rapportene.

Kredittilsynet er av den oppfatning at bankene bør opplyse om hvilket kapitalmål som er vedtatt i styret. Dette ville gitt mulighet til å sammenligne målet mot minimumskravet i pilar 1 og mot faktisk ansvarlig kapital. Det vil rettes en henstilling til institusjonene i et ajourført rundskriv 27/2007 om å opplyse om dette. Det er også et mål at sammenstilling av opplysninger om minimumskrav i pilar 1, faktisk ansvarlig kapital og institusjonenes kapitalmål presenteres på samme sted i rapporten. Dette vil gjøre det lett for leseren å sammenligne størrelsene.

3.4 § 45-7 Styring og kontroll av risikoer

- Informasjon om styring og kontroll av hver risikotype i § 45-7 (2) vurderes å være for overordnet i rapportene. Detaljert informasjon om risikostyring vil imidlertid kunne representere forretningshemmeligheter, som banken vil unngå å opplyse om. For eksempel opplyser to banker om at det er limiter for eksponering på visse bransjer, men opplyser ikke hvilke bransjer og heller ikke hva limit er eller om limit er økt eller redusert. Andre banker opplyser at den risikomessige utviklingen i porteføljen følges opp med særlig vekt på utvikling i risikoklasser (migrering) og forventet tap, men opplyser ikke om den faktiske utvikling på området. Kredittilsynet mener at hvorvidt bankene skal gi mer informasjon om styring og kontroll av risiko primært bør utvikle seg i lys av hva markedet krever.
- Bankene kan ikke bare nøye seg med å redegjøre for at det foretas stresstester, men må opplyse generelt om konservatismen i disse (ekstreme, men påregnelige hendelser og lignende og om de omfatter alle risikotyper i banken). Informasjon om forutsetninger for stresstester er viktig for å få et inntrykk av bankens samlede kapitalbehov, jf. § 45-7 (1) om pilar 2 prosessen. Videre bør bankene følge en banks eksempel med å redegjøre for endring i risikobildet for hver risiko siste år. Det vurderes å rettes henstillinger til bankene om forbedringer som påpekt i dette avsnitt i et ajourført rundskriv nr 27/2007.

3.5 § 46-1 Generelt om kredittrisiko

- Kredittilsynet mener det er relevant å vurdere noen justeringer i forskriftens ordlyd – eventuelt ny omtale i rundskrivet. Dette skyldes dels også en nylig foretatt tolkning fra EU kommisjonen av Annex XII, Part 2, punkt 6c i direktiv 2006/48/EC jfr omtalen også av § 46-3.

3.6 § 46-2 Kredittrisiko–standardmetoden

- § 46-2 har tittelen "Kredittrisiko-standardmetoden", mens § 46-3 har tittelen "Kredittrisiko – IRB-metoden". Alle IRB bankene har tolket dette slik at det er § 46-3 som er relevant for dem. Det er i samsvar med Kredittilsynets generelle prinsipp om at en bank som har valgt å benytte IRB-metoden må anse seg for å være en IRB-bank i alle sammenhenger. Imidlertid er rapporteringskravene i § 46-3 ikke relevante for de porteføljene som IRB-bankene har fått unntak fra IRB-metoden for, eksempelvis stater og institusjoner. Med få unntak er konsekvensen at bankene ikke har gitt opplysninger om samlet engasjementsbeløp før og etter sikkerheter for unntaksporteføljene, og heller ikke i hvilken grad de evt. benytter tilgjengelige ratinger for disse engasjementene. Kredittilsynet mener at dette er uheldig. Problemet kan løses ved å gi utfyllende veiledning i rundskriv 27/2007. Det er to alternative måter å løse det på;
 - a. Opplyse om at § 46-3 ikke omfatter unntaksporteføljene og at disse skal rapporteres i hht § 46-2, men at banken beholder kategoriseringen av engasjementene og ikke behøver å gjøre klassifiseringen etter "rendyrket" standardmetode

- b. Opplyse om at IRB-bankene skal se bort fra § 46-2, og for unntakporteføljene er det brutto engasjement som skal rapporteres (før og etter sikkerhet), og ikke EAD. Eventuelt at bruken av rating skal presiseres.

Det sentrale er at i pilar 3 skal det opplyses om samlet eksponering for alle engasjementskategorier i samsvar m § 9-1.

3.7 § 46-3 Kredittrisiko –IRB metoden

- § 46-3 pkt b.4 lyder; "en forklaring av.....prosesser for styring og kontroll i IRB-systemet".. Dette punktet i forskriften er ikke tilstrekkelig klart. Prosesser for styring og kontroll av risiko er bankene bedt om beskrive i flere andre paragrafer i forskriften, slik at det som ville være mest hensiktsmessig her er å få spesifikk informasjon om IRB-systemet. Det er også i tråd med direktivteksten, som lyder; (Annex XII part 3, pkt 1 (iv)) "the control mechanisms for rating systems including a description of independence, accountability, and rating systems review". Kredittilsynet leser direktivet slik at det som ønskes er informasjon om hvorvidt banken kontrollerer klassifiseringen som IRB systemet foretar, at den jevnlig etterprøves for å sikre at den er etterrettelig og at det skjer en uavhengig vurdering.. Bortsett fra en bank har bankene ikke gitt denne formen for informasjon, men Kredittilsynet har ikke vurdert dette som manglende etterlevelse av forskriften fordi kravet er for uklart formulert.
- § 46-3 d er et uklart punkt i forskriften, men Kredittilsynets fortolkning er at det i praksis innebærer at det skal opplyses om gjennomsnittlig LGD og KF for den delen av balansen der banken benytter avansert IRB, inkludert massemarked. Kredittilsynet har sammenholdt opplysningene i pilar 3- rapportene med hva som er rapportert i kapitaldekningsoppgavene og forventet samsvar. På bakgrunn av dette konkluderer vi med at rapporteringskravet ikke er etterlevet. Kredittilsynet vurderer eventuelt å klargjøre forskriften eller gi en presisering i rundskrivet.
- § 46-3 e lyder; " de faktiske verdiendringene i forrige periode for den enkelte engasjementskategori....." Det er ikke klart hva som her menes med verdiendring, dette defineres verken i forskriften eller rundskrivet. Det ser ut til å være overlapp med § 46-1 e pkt 2 som også ber om verdiendringer fordelt på bransje eller type av motpart, jfr omtalen av § 46-1 over. Det er stilt spørsmål om begrepet "verdiendring" til EU-kommisjonens Transposition Group, jfr spørsmål 346 av 16. juli. Det kan være god grunn til å studere EU-kommisjonens svar i detalj som grunnlag for en eventuell endring av forskriftsteksten, eventuelt presisering i rundskrivet. Svaret fra kommisjonen tyder på at det menes avskrivninger i samsvar med IAS1.33.
- § 46-3 f. Her bes det om faktiske tap fordelt på risikoparametre. Ingen av bankene har rapportert tapene fordelt på risikoparametre. Det er imidlertid grunn til å spørre seg om informasjonsverdien av en slik fordeling i tillegg til den praktiske gjennomførbarheten. Kredittilsynet vil ta forholdet med i betraktning i forbindelse med revisjonen av rundskrivet.
- § 46-3 g er imidlertid sentral informasjon som vi bør sikre at institusjonene gir – sammenligning av realisert og estimert verdi for tapsgrad/PD/LGD/EAD. Ikke alle banker har opplyst om dette.

3.8 § Retningslinjer for Pilar 3 arbeidet iht. forskriftens § 45-4

- Dette går ikke direkte på om formen for Pilar 3 er hensiktsmessig, og tas derfor her til slutt. Kredittilsynet har kun konstatert hvorvidt bankene har opplyst om de har retningslinjer eller ikke. En problemstilling som Kredittilsynet kjenner fra tilsynsarbeidet er hvorvidt slike retningslinjer er fastsatt på tilstrekkelig høyt nivå. Kredittilsynet vil vurdere

om det kan være relevant å peke på i ajourført rundskriv 27/2007 at retningslinjene skal fastsettes av styret. Videre at retningslinjene generelt skal ta stilling til alle relevante forhold knyttet til Pilar 3 prosessen, herunder at det bør tas stilling til hva som kan gis ut og ikke av proprietær informasjon i vedkommende bank. Det vises i den forbindelse til behovet for mer åpenhet i Pilar 3 rapportene om styring og kontroll av risiko, herunder stresstesting. Kredittilsynet kan etter behov føre tilsyn med slike interne retningslinjer for Pilar 3 prosessen.